

Safer Ayına Dair Uğursuzluk Telâkkisi ve Kaynakları

Ayşe Esra ŞAHYAR*

Kamerî ayların ikincisi olan Safer ayı ile ilgili olarak halk arasında yaygın bir takım olumsuz telâkkiler bulunmaktadır. Kaza ve belâların gökten yağmur gibi yağdığı bir ay olduğu, uğursuzluk taşıdığı, bu ayın uğursuzluğundan, bu ayda başa gelen kaza ve afetlerden korunmak için sadaka vermek gerektiği vb. söylemler dilden dola dolaşmakta, bu ayın girmesi ile bir nevi korku ve panik atmosferi oluşmaktadır. Hatta bu ay meydana gelecek musibetlerden korunmak için özel bir namaz kılmak gerektiğinden dahi bahsedilmektedir. Oysa Safer ayı ile ilgili bu olumsuz düşünceler önemli oranda İslâm öncesi câhiliye inançlarına dayanmakta olup akabinde Şii kültürden beslenmiş pek çok öge ile yaşıtmıştır.

Safer ayı ile ilgili halk inançlarını, bu inançların dayanaklarını ve eleştirisini ele alacağımız bu çalışmada konuyu öncelikle İslâm'ın uğursuzluk fikrine yaklaşımı itibarıyla değerlendirmek gerekmektedir. Öte yandan zamanın, mekânın veya nesnelere zarar verme ya da fayda etme kudretinin İslâm inançları ile bağdaşmazlığı üzerinde durmak icap etmektedir.

Uğursuzluk “işlerin ters gitmesine yol açtığına inanılan nesne, olay, fiil ve durum” olarak tarif edilmiştir. Sözelimi karga, baykuş gibi kuşlardan anlam çıkarma âdeti eski Babil ve Mısırlılara kadar gitmekte, câhiliye Arapları arasında da bazı hayvanların adından, ses ve renklerinden olumsuz anlamlar çıkarılmaktaydı.¹ Oysa İslâm inancına göre, hayrı ve şerri ile her şeyi var eden Allah Teâlâ'dır. Onun takdiri olmadığı sürece hiçbir varlığın bir fayda ve zarar verebilmesi mümkün değildir.

“De ki: Allah sizin için bir zarar veya bir yarar murat etse, O'ndan size gelecek şeyi kim engelleyebilir?” (el-Fetih, 48/11)

* Yard. Doç. Dr., Marmara Üniv., İlahiyat Fakültesi, Hadis, İSTANBUL, asahyar@hotmail.com

¹ Bu tanım için bkz. İlyas Çelebi, “Uğursuzluk”, *Türkiye Diyanet Vakfı İslâm Ansiklopedisi (DİA)*, XLI, 51.

“Allah sana bir sıkıntı verirse, onu O’ndan başkası gideremez. Senin için bir hayır dilerse, O’nun nimetini kimse engelleyemez” (Yûnus, 10/107).

Bu ayetlerde evrende meydana gelebilecek her fayda veya zararın ancak Allah’ın dilemesi ile gerçekleşeceği açık bir dille anlatılmıştır. Dolayısıyla herhangi bir varlığın mutlak anlamda zarar verme gücü olmadığı gibi fayda ya da zarar getirme herhangi bir mekâna ya da zamana da ait olamaz. Bilakis zaman ve mekân Allah’a boyun eğmiştir:

“Görmedin mi, göklerde olanlar, yerde olanlar, Güneş, Ay, yıldızlar, dağlar, ağaçlar, bütün canlılar ve insanların pek çoğu O’na secde etmektedir” (el-Hacc, 22/18).

Allah’a muvahhid olarak inanan bir insan bu varlıklardan herhangi birinin, Güneş’in, Ay’ın ya da onların hareketleri ile oluşan zamanın, takvimin fayda veya zarar verici olduğunu kabul etmez. Bilakis bu nesnelere ya da zamana güç atfetmek tevhid inancına aykırıdır:

“Onlara şöyle de: Allah’ı bırakıp da size hiçbir zarar ve fayda veremeyen şeylere mi kulluk ediyorsunuz? Her şeyi duyan, her şeyi gerçek mahiyeti ile bilen Allah’tır” (el-Mâide, 5/76).

Bu ayet-i kerîmelerin yanı sıra konu ile ilgili düşünceye önemli bir zemin oluşturduğunu düşündüğümüz bir hadîs-i şerîften de söz etmek gerekmektedir:

Hz. Peygamber Ebû Mûsâ el-Eş’arî’ye hitaben: “Ey Abdullah b. Kays! ‘Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh’ de. Bu söz, cennet hazinelerinden bir hazinedir” buyurmuştur (Buhârî, Tevhîd 9).

Bu hadiste bir hazine değerinde olduğu belirtilen “Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh” zikri, Allah’tan başka güç ve kuvvet olmadığını insana hatırlatan mükemmel bir ifadedir. Bu sözün anlamı ile ilgili olarak İbn Receb el-Hanbelî (v. 795/1393) şöyle demektedir:

“Bir kulun bir halden başka bir hale tahavvülü/ değişmesi imkânsızdır. Kişinin durumunu değiştirme gücü ve kuvveti yoktur. Değişim ancak Allah’ın dilemesi ile gerçekleşir.”²

Dolayısıyla zilletten izzete, fakirlikten zenginliğe, başarısızlıktan muvaffakiyete, hastalıktan şifaya doğru bir değişim ve dönüşüm (havl/tahavvul) ancak Allah’ın dilemesi ile gerçekleşebilir. Aksi de öyledir. İnsanın başına iyi ve yararlı işler gelmesi de kaza ve musibetlere dücâr olması da sadece ve sadece Allah’ın takdiri iledir. Bu esasa inanmak, tevhid inancının bir gereğidir.

² İbn Receb, Zeynuddîn Abdurrahmân el-Hanbelî, *Câmiu’l-ulûm ve’l-hikem*, (thk. Şu’ayb el-Annaût), Beyrut, 1422/2001, I, 482; a.g.m., *Revâiu’t-tefsîr*, (thk. Tarık b. İvedullâh), I-II, Sudi Arabistan, 1422/2001, I, 73.

Kur'ân-ı Kerim'de yer alan أيام نحسات ya da يوم نحس ifadeleri,³ helak edilen kavimler hakkındadır. O günler inanmayanlar için helak günleridir ancak müminler için rahmet ve kurtuluş günleri olmuştur. Bu nedenle bu ayetlerden hareketle herkes için musibetler, kaza ve belâlar getiren uğursuz gün ve ay kavramından söz edilemez.

Öte yandan İbn Mes'ûd'dan nakledilen “Uğursuzluk telâkkisi şirktir. Allah bu (vehmi), tevekkül ile giderir”⁴ hadîs-i şerîfi de varlıklara uğursuzluk nispet etmenin şirk olduğunu açıkça ortaya koymaktadır.

Uğursuzluk fikri ile ilgili Enes b. Malik'ten nakledilen “Uğursuzluk yoktur. Uğursuzluk vehmedene vardır”⁵ hadisi ise, bu telâkkinin psikolojik boyutunu göstermesi bakımından önemlidir.

O takdirde, Allah'ın yarattığı aylardan biri olan Safer ayında vuku bulacak herhangi bir olayın bizzat Safer ayı ile ilgisi olduğunu düşünmek, felaket ya da musibetleri bizatihi zamana bağlamak temelden tevhid inancı ile çelişmekte olup uğursuzluğu nefyeden hadislere de muhalefet etmektedir. Safer ayı, Allah'ın yarattığı zamanın bir parçasıdır. Ne Safer'in ne de bir başka zaman diliminin varlıklara iyilik ya da şer getirme gücü olamaz.

Mesele tevhid inancı zaviyesinden bu kadar net olmakla birlikte, Safer ayının kaza ve belâlar getirdiği istikametindeki câhilî anlayış bazı Müslümanlar arasında hala varlığını sürdürmektedir. Bu anlayışı “câhilî” olarak nitelendirmemizin sebebi hem tevhid akidesi ile çelişmesi hem de İslâm öncesi câhiliye inançlarından kaynaklanmış olmasıdır. Zira câhiliye dönemi Arapları Safer ayını uğursuz addetmekteydi. Bu câhilî inanışın ortaya çıkmasında ise, onların haram aylar ile ilgili bazı uygulamaları yer almaktadır.

Haram aylar Hz. İbrahim'den itibaren Araplar arasında savaşın haram kabul edildiği aylardır. Haram aylardan Kur'ân-ı Kerim'de de iki ayette çoğul (el-eşhuru'l-hurum), dört ayette tekil kalıpla (eş-şehru'l-haram) söz edilmiştir:

“Gökleri ve yeri yarattığı gün koyduğu ölçü uyarınca, Allah'a göre ayların sayısı on ikidir. Bunlardan dördü haram aylardır. İşte doğru din ve doğru hesap budur. O halde bu aylarda savaş başlatarak kendinize zulmetmeyin” (et-Tevbe, 9/36).

Haram aylar Ebû Bekre'den nakledilen bir hadîs-i şerîfte “Üçü ardı ardına gelen Zilkade, Zilhicce ve Muharrem ayları ile Cemaziyelâhîr ve Şaban arasındaki Receb-i Mudar ayı” olarak tarif edilmiştir.⁶ Bu aylardan ardı ardına gelen Zilkâde, Zilhicce ve Muharrem aynı zamanda hac aylarıdır. Hacı kabilelerinin yola çıkıp ibadetlerini ifa ederek tekrar memleketlerine döndükleri aylardır.

³ bkz. el-Fussilet, 4\16 ve el-Kamer 54/19.

⁴ Ebu Davud, “Tıp” 24; Tirmizî, “Siyer” 43; İbn Mace, “Tıp” 43

⁵ İbn Hibban, Muhammed b. Hibban el-Büstî, *es-Sahih*, XVIII, 439

⁶ Buhârî, “Bed'ü'l-halk” 2.

Bu aylar özellikle de hacıların güven içinde seyahat edebilmeleri için barış aylarıdır. Bu ayların kutsallığına saygı gösterilir ve her türlü savaş ve saldırganlıktan kaçınılması esastır. Öyle ki bir kişi bu aylardan birinde babasının katiline dahi kastlansa, karşılık vermez. Özellikle bedevi Araplar arasında yaygın olan yol kesicilik, yağma, kervanlardan haraç alma gibi her türlü saldırganlık yasaktır.⁷ Ancak Araplar câhiliye döneminde haram aylar yasağını delmenin peşine düşmüş, hileli yollarla bu aylarda saldırganlığa ve savaşa zemin aramışlardır. Haram aylar yasağını delmenin hileli yolu “nesî” uygulamasıdır:

Nesî, kamerî takvimin şemsî takvime uyarlanması, böylece bir ayın haramlığının bir başka bir aya ertelenmesidir. Ardı ardına üç ayın haram kabul edilmesi câhiliye Araplarını zorladığı için Muharrem ayını erteler, Safer ayını öne çektiklerini söylerlerdi. Zilhicce’den sonra gelen Muharrem ayına da Safer-i evvel derlerdi. Safer-i evvel’i Muharrem izler, daha sonra Safer ayı tekrar gelir ve böylece sene on üç aya çıkardı. Senenin on üç aya çıkmasıyla da kamerî ve şemsî takvim yaklaşmış olurdu.⁸ Câhiliye Araplarının bu hileleri Kur’ân-ı Kerim’de şöyle anlatılmıştır:

“Haram ayların yerini değiştirmek, kâfirlikte ileri gitmekten başka bir şey değildir. Ayrıca bu, kâfirlerin daha da sapmasına yol açmaktadır. Çünkü onlar Allah’ın haram kıldığı ayların sayısını denkleştirmek, böylece O’nun haram kıldığını meşrulaştırmak üzere kabul ederler. Yaptıkları bu çirkin ameller, onlara güzel görünüyor. Allah kâfirlere doğru yolu göstermez.” (et-Tevbe, 9/37)

Nesî uygulanmayıp Muharrem ayı yerinde bırakılırsa, Safer ayı barışın bitişi ve savaşın başladığı aydır. Nesî uygulansa da Muharrem’in yerine ikame edilen Safer-i evvel, haram ay yasağını çığnenerek savaş ve saldırıların başladığı ay olmaktadır. İşte bu nedenlerle Araplar, savaşa çıkanların evlerinin boş kaldığı veya saldırdıkları evleri boşalttıkları için bu ayı “boşluk” anlamına gelen Safer kelimesi ile isimlendirmişlerdi.⁹

Yeniden savaşların başladığı Safer ayı câhiliye insanı için belâ, sıkıntı, mal-mülkün yağmalanması ve ölüm demektir. Bu nedenle bu ayda akdedilen nikâhı bereketsiz sayarlar, boşanma ile sonuçlanacağına inanırlardı. Bu ayda umre yapmak dahi büyük günah kabul edilmekteydi.¹⁰

Ancak Hz. Peygamber her tür câhilî anlayışla mücadele ettiği gibi Safer ayını uğursuz ve bereketsiz addetme anlayışı ile de mücadele etmiştir:

Ebû Hüreyre’den nakledildiğine göre Resulüllâh bu hususta şöyle buyurmuştur:

⁷ bkz. Hüseyin Algül, “Haram aylar”, *DİA*; XVI, 105.

⁸ Mustafa Fayda, “Nesî”, *DİA*, XXXII, 578-579.

⁹ Kamil Yaşaroğlu, “Safer”, *DİA*, XXXV, 450-451.

¹⁰ Kamil Yaşaroğlu, “Safer”, *DİA*, XXXV, 451.

“Sirayet yoktur, uğursuzluk yoktur, Safer’de ve baykuşta (uğursuzluk) yoktur.”¹¹

Saferden bahsedilen bir diğer hadis ise Cabir b. Abdullah’tan nakledilmiş olup şöyledir:

“Sirayet yoktur, Saferde uğursuzluk yoktur, gulyabani yoktur”¹²

Şu var ki ilim adamları bu hadislerde yer alan صفر لا ibaresi ile ilgili muhtelif açıklamalar yapmışlardır. Bir değerlendirmeye göre bu hadislerde yer alan “safer”, midede olduğuna inanılan yılan benzeri bir kurtçuktur. İnsan acıktıkça onu rahatsız eder. Bir diğer izaha göre ise bu hadiste câhiliye Araplarının Muharrem’i erteleyip Safer’i öne çekmeleri geleneği reddedilmiştir.¹³

Aslında صفر kelimesine “mide ve bağırsak kurtları” anlamı vermek ve böylece bu hadisle, parazitlerin varlığının reddedildiğini ileri sürmek ilmî gerçeklerle örtüşmeyecektir. Ancak Araplar arasında Safer ayı ile ilgili telâkkiler dik-kate alınır, bu yorumlardan ikincisi, yani “safer” kelimesine “Safer ayı” anlamının verilmesi daha isabetli görünmektedir. Dolayısıyla ikinci anlam tercih edilirse, “Safer yoktur” ifadesi ile hem nesî reddedilmiş olmakta hem de dolaylı olarak bu ay ile ilgili uğursuzluk telâkkilerine karşı çıkılmış olmaktadır. Nitekim İslâm geleneğinde Safer ayını uğursuzluk ve şer ayı addetme zihniyetine itiraz kabilinde olsa gerek, bu aydan, birçok yerde Saferu’l-hayr diye söz edilmiştir.

Sünen-i Ebî Davud’da bu ibarenin nesî ile ilgili olduğu İmam Mâlik’ten naklen şöyle aktarılmıştır:

“İmam Mâlik’e صفر لا ibaresinin manası soruldu. O da şöyle dedi: Câhiliye’de Safer haram aylardan değildi. Ancak bu ayı bir yıl helal, bir yıl haram kabul ediyorlardı. Hz. Peygamber de bunu yasakladı.”¹⁴

Yine Sünen-i Ebî Dâvûd’da ‘لا صفر’ ifadesiyle etbâu’t-tabînin büyüklerinden Muhammed b. Râşid el-Huzâî’nin (v. 160) şu açıklaması yer almıştır:

“Câhiliye ehli Safer ayını uğursuz kabul ediyorlardı. Bu nedenle Hz. Peygamber ‘لا صفر’ buyurdu.”¹⁵

Bu hadislerden ve açıklamalardan hareketle Safer ayının uğursuz olduğuna dair câhiliye anlayışının İslâm ile reddedildiğini rahatlıkla söyleyebiliriz. Buna rağmen halk arasında Safer ayı ile ilgili olarak bir takım olumsuz düşüncelerin

¹¹ Buhârî, “Tıb” 19; Ebû Dâvud, “Tıb” 24.

¹² Müslim, “Selâm” 109.

¹³ Ebû Ubeyd Kâsım b. Sellâm, *Garibu’l-hadis*, (thk. Muhammed Abdülmuîd Hân), I-IV, Haydarâbâd, 1384/1964; I, 25; İbnü’l-Esir, *Mecdüddîn; en-Nihâye fi garibi’l-hadis*, (thk. Tâhir Ahmed ez-Zâvi), I-V, Beyrut 1399/1979, III, 35.

¹⁴ Ebû Dâvud, “Tıb” 24.

¹⁵ Ebû Dâvud, Tıb 24. Bu hususta ayrıca bkz. Azimâbâdî, Muhammed; *Avnu’l-ma’bûd şerhu Süneni Ebî Dâvûd*, I-XIV, Beyrut 1415, X, 294.

varlığını sürdürmesi dikkat çekicidir. Bu durumda bu düşüncenin nasıl olup da İslâm geleneğinde varlığını sürdürdüğünü araştırma ihtiyacı doğmaktadır. Hakikatte Safer ayının uğursuzluk getireceğine dair Sünnî hadis kaynaklarında herhangi bir bilgi yer almadığı gibi ilginç olan husus, mevzuat edebiyatında dahi bu konunun bulunmamasıdır. Bununla birlikte Şia'ya ait bazı hadis kaynaklarında konu ile ilgili rivayetlere rastlanmaktadır:

el-Muhaddis el-Kummî lakabı ile bilinen Abbas b. Muhammed Rızâ el-Kummî'nin (v. 1359/1940) *Mefâtîhu'l-cinân* adlı meşhur dua kitabında bu hususta şu bilgiler yer almaktadır:

“Safer ayı hakkında;

Bil ki bu ay uğursuzluğu ile tanınmaktadır. Uğursuzluğu yok etmek içinde sadaka, dua ve istiâzeden daha güçlü bir şey yoktur. Kim bu ay incek belâlardan korunmak isterse her gün on defa Muhaddis Feyz el-Kâşânî'nin (v. 1090/1679) ve diğerlerinin naklettiği şu duayı okusun:

‘Ey kuvveti çok olan, ey azabı çetin olan! Ey Aziz olan Ey Aziz olan! Tüm yarattıkların senin azametinin karşısında boyun eğmiştir. Yarattıklarının şerrine karşı sen bana yetiş. Ey Muhsin, Ey Mucmil, Ey Mun‘im, Ey Mufaddil! ‘Senden başka ilah yoktur. Seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Ben zalimlerden oldum. Biz de duasını kabul ettik ve kendisini kederden kurtardık. İşte biz müminleri böyle kurtarıyoruz.’¹⁶ Allah’ın salât ve selamı Hz. Muhammed’e ve onun tertemiz ailesine olsun.”¹⁷

Şii ilim adamı Abbas el-Kummî (v. 1359/1940), Safer ayının başında bu duanın okunması gerektiğini söyler ve duanın ehl-i beytten menkul me’sûr bir dua olduğunu belirtir. Duayı zikrettikten sonra Safer ayında vuku bulan önemli tarihi olayları zikreder. Aslında verdiği bu tarihi bilgiler Şii kültürde safer ayının neden uğursuz kabul edildiğini anlamaya imkân vermektedir:

“37. senede bu ayın ilk günü Sıffin Savaşı başlamıştı. 61. senede ise Hz. Hüseyin’in kesik başı Dımaşk’a getirildi. Benû Ümeyye bugünü bayram ilan etti. 121. senede Safer ayının üçüncü günü İmam Zeyd b. Ali b. el-Hüseyin şehid oldu. 50. senede bu ayın 7. ya da 28. günü Hz. Hasan şehid edildi. Bu ayın 20.

¹⁶ el-Enbiya, 21/87-88.

¹⁷ el-Kummî, Abbas, *Mefâtîhu'l-cinân*, (Hüveydî, Muhammed, *Şerhu Mefâtîhi'l-cinân* ile birlikte), yy., Dâru'l-melâk, 1415/1995 s. 425 (Kitaba online erişim için <http://shiabooks.net/lib-rary.php?id=5163>).

Günü ise Erbain günüdür. Hz. Hüsey'nin ailesi Şam'dan Medine'ye dönmüştür. Bu ayın 28. günü ise Resûlullâh vefat etmiştir.¹⁸ Son günü ise İmam Rıza'nın zehirlenerek öldürüldüğü gündür."¹⁹

Abbas el-Kummî, tarih boyunca Safer ayında vuku bulan elim hadiselerle işaret etmenin yanı sıra bir de bu ayın üçüncü gününe özgü iki rekâtlik bir namazdan bahsetmiş, bu namazı es-Seyyid İbn Tâvus'un (v. 664/1266), İmamiyye'nin kitaplarından aktardığını belirtmiştir.²⁰ Bu namazın ilk rekatında Fatihâ'dan sonra Fetih Sûresi, ikinci rekatında ise Fatihâ'dan sonra Tevhid (İhlas) Sûresi okunur. Yüz defa salavât getirilir ve yüz defa 'Allah'ım Ebû Süfyan'ın ailesine lanet et' denilir.²¹

Aynı müellif bir başka eserinde Safer ayının neden uğursuz kabul edildiğini şöyle izah eder:

"Bil ki bu ay uğursuzluğu ile tanınır. Bu ayın uğursuz olması, Resûlullâh'ın bu ayda Pazartesi günü vefat etmiş olmasından dolayı olabilir. Ya da Allah'ın savaşı yasakladığı üç haram aydan sonra gelmesi ve bu ayda savaşmaya izin verilmiş olması sebebiyle de olabilir. Çünkü insanlar bu ayda evlerini boşaltır ve savaşa hazırlanırlardı. Bu durum da uğursuzluğa davetiye çıkarmaktadır."²²

Görüldüğü üzere, câhiliye döneminde Haram ayların çıkışı ile ilgili olan Safer hakkındaki olumsuz telâkkiler, Şii kültür içinde İslâm tarihinde vuku bulan elim olaylar da dikkate alınarak yaşatılmıştır. Daha da ötesi, bu ayın musibetlerinden korunmak adına okunması gereken dualar belirlenmiş, hatta bir de namaz ihdas edilmiştir. Namazın Benû Ümeyye'ye beddua ile sonlanması dikkat çekicidir.

Mirdâmâd (v. 1041/1631) lakabı ile bilinen bir başka Şii müellif de Safer ayı ile ilgili "Kim bana Safer ayının çıktığını haber verirse onu cennetle müjdeleirim"²³ şeklinde bir rivayet nakletmiştir. Dikkat edilirse, bu rivayetin muhtevasına göre, kaza, belâ ve musibetlerle dolu bir ayın bir an önce çıkması arzulanmış, hatta yeni ayın girişini müjdeleyen kişi de cennetle müjdelenmiştir. Nitekim son zamanlarda sosyal medya ve internet aracılığıyla Safer ayından sonra

¹⁸ Burada her ne kadar Resûlullâh'ın Safer ayında vefat ettiği söylenmiş olsa da doğrusu Safer ayında hastalanıp Rebiu'l-evvel ayında vefat ettiği'dir. Bu hususta bkz. Ekrem Ziya el-Umerî, *es-Sîretu'n-nebeviyye es-sahiha*, I-II, Medine, 1415/1995, II, 553

¹⁹ Kummî, el-Abbas, *Mefâtihu'l-cinân*, s. 425-426.

²⁰ İbn Tavus'un tam adı Ali b. Mûsâ b. et-Tâvus'dur. Bu İmâmiyye âliminin *el-İkbal bi a'mâli'l-hasene* adıyla belirli günlerde yapılacak ibadetler hakkında bir eseri vardır.

²¹ Kummî, el-Abbas, *Mefâtihu'l-cinân*, s. 425.

²² el-Kummî, *Vekâyi'u'l-eyyâm*, s. 185.

²³ Mirdâmâd, Muhammed Bâkır el-Hüseyinî el-Estrâbâdî, *er-Revâşih es-Semâviyye*, (thk. Gulâm Hüseyin ve Ni'metullâh el-Celîlî), yy., 1422, s. 287. (Kitabın metnine şu adresten ulaşılabilir: <http://shiaonlinelibrary.com>)

gelen Rebiu'l-evvel ayı müjdesi ile ilgili bir rivayetin dolaştırıldığı herkesin malumudur. Rebî'u'l-evvel müjdesine dair rivayet de muhtemelen bu rivayetten üretilmiş olmalıdır.

Safer ayının uğursuzluğu ile ilgili ayrıca, bu ayda özellikle son Çarşamba gününün insanlar için çok zor bir gün olduğu, gökten inen belâların Safer ayının son Çarşambasında indiğini aktaran rivayetler de karşımıza çıkmaktadır. Yine Şii ilim adamlarından es-Seyyid Hasen Livâsânî'ye ait *Mirkâtu'l-cinân* adlı eserde, “Her sene Safer ayının son çarşambasında üç yüz yirmi bin belâ indiği, bu belâları savmak için sadaka vermek, dua etmek, iyilik yapmak gerektiği” aktarılmıştır.²⁴

Safer ayının uğursuzluğu ile ilgili Sünnî literatürde ise tespit edebildiğimiz kadarıyla herhangi bir bilgi yer almamıştır. Hatta mevzuat edebiyatında dahi bu istikamette bir habere yer verilmiş değildir. Buna mukabil “Çarşamba gününün her zaman uğursuz olduğu” rivayeti, Safer ayı kaydı bulunmaksızın mevzuat literatüründe zikredilmiş, uydurma bir haber olduğu kaydedilmiştir.²⁵

Şii kültür içinde, İslâm tarihi boyunca Safer ayında vuku bulan üzücü hadiselerle vurgu yapılarak Safer ayının musibet ayı addedilmiş olmakla birlikte aslında Safer ayında gerçekleşen güzel olayların sayısı da az değildir. Resûlüllâh'ın Hz. Hatice ile evlenmesi,²⁶ hicret yolculuğun çıkışı, Hz. Safiyye ile evlenmesi,²⁷ bir rivayete göre Hz. Ali ve Hz. Fatîma'nın evlilikleri de Safer ayında olmuştur.²⁸

Safer ayına özgü namaz ve dualarla ilgili bilgiler her ne kadar bazı Şii kaynaklarda yer alsın da yine de bazı Şii ilim adamları bu kabulleri hurafe olarak nitelemekten çekinmemişlerdir.²⁹

²⁴ es-Seyyid Hasen Livâsânî, *Mirkatu'l-cinân*, s. 66-67.

²⁵ İbnü'l-Cevzî, Ebu'l-Ferec Abdurrahmân b. Ali, *el-Mevzûât*, (thk. Abdurrahmân Muhammed Osman), Medine 1386/1966; II, 73; Suyûtî, Celaluddîn Abdurrahmân b. Ebî Bekr, *el-Leâli'l-masnûa fi'l-hâdisi'l-mevzûa*, (thk. Ebu Abdurrahmân salah b. Muhammed), I-II, Beyrut 1417/1966, I, 439-442; İbn Arrak, Nuruddîn Ali b. Muahammed, *Tenzihu's-şeria ani'l-ahbâri's-şeniati'l-merfûa*, (thk. Abdülvehhab Abdüllatif), I-II, Beyrut 1399; II, 55; Fettenî, Muhammed Tahir Ali, *Tezkiratu'l-mevzûât*, yy.: (et-Tibâa el-Müniriyye), 1343, s. 115; Ali el-Kârî, Nuruddîn Ali b. Sultan el-Herevî, *el-Esraru'l-merfûa fi'l-ahbâri'l-mevzûa*, (thk. Muhammed es-Sabbağ), Beyrut, ts., s. 396

²⁶ İbn Seyyidi'n-nâs, Ebu'l-feth Muhammed, *Uyûnu'l-eser fi fûnûni'l-megâzi ve's-şemâil ve's-siyer*, (thk. İbrahim Muhammed), I-II, Beyrut 1414/1993, I, 61.

²⁷ bkz. <http://www.sonpeygamber.info/hz-peygamber-devri-kronolojisi>

²⁸ Moğoltay b. Kılıç, *el-İşâre ilâ sîreti'l-Mustafa ve tarihi men ba'dehu mine'l-hulefâ*, (thk. Muhammed Nizamuddîn), Beyrut 1416/1996, s. 99

²⁹ Örneğin bkz. Ahmed Halid el-Esedî, “*Hel şehru Safer şehrun'-nuhûse fi'len*”. Online erişim için bkz. <http://www.kitabat.info/subject.php?id=70119>

Bununla birlikte ülkemizde bazı sûfi çevreler, “ulema ve meşâyihın dua ve zikir kitaplarına” dayanarak Safer ayına özgü ibadet ve dualar bulunduğunu ileri sürmektedirler. Hatta neredeyse bu ayın her gününe özgü dualar ve namazlardan söz etmektedirler.³⁰ Oysa Safer ayına da bir başka aya da özgü hiçbir bir dua veya ibadetin olmadığı hadis ve sünnet ile iştigal eden her ilim adamının bildiği bir husustur.³¹ Hatta bu konu ile ilgili müstakil bir çalışma olarak Hindistanlı ilim adamlarından Leknevî'nin (v. 1304), *el-Âsâru'l-merfû'a fi'l-ahbâri'l-mevzû'a* adlı eserinden söz edilebilir. Müellif bu çalışmasında, belli gün ve gecelere özgü ihdas edilen ibadet ve dualardan söz etmiş, bunların uydurma olduklarını izah etmiştir. Bu eserde Safer ayının son çarşambasında kılınacak namaz ile ilgili rivayete de yer verilmiştir.³²

Sonuç olarak, Safer ayının uğursuzluk, kaza ve belâ ayı olduğu istikametindeki iddiaların hiçbir sahih dayanağı bulunmamaktadır. Câhiliye günlerinden kalan ve aslında sahih hadisler ile reddedilen bu anlayış bazı Şii dua kitaplarında yer edinmiş, zaman zaman sûfi gelenek içinde de aktarılabilmektedir. Oysa bu kabul, zamana güç atfetme, zarar verme kudreti izafe etme itibarıyla tevhid akidesine muhaliftir. Belirli gün ve gecelere özgü ibadetlerin olmadığına dair ilim adamlarının genel kabulleri de dikkate alınır, bu aya özgü bir namaz ya da duadan söz edilemeyeceği ortadadır. Bu kabuller Kur'an'a ve sahih hadislere dayalı bir dini yaşantı yerine bidat ve hurafeler üzere kurulu bir din anlayışının kabullerinden başka bir şey değildir.

³⁰ bkz. Ahmet Mahmut Ünlü, *Safer Ayında Okunacak Dualar*, İstanbul, 2010.

³¹ Bu konuda bkz. M. Yaşar Kandemir, *Mevzû Hadisler Menşei Tanıma Yolları Tenkidi*, İstanbul 2002, s. 174.

³² Leknevî, Ebu'l-Hasenât Muhammed Abdülhay, *el-Âsâru'l-merfû'a fi'l-ahbâri'l-mevzû'a*, thk. Muhammed es-Sa'îd Besyûnî Gazlûl, Bağdad, ts., s. 111.